

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
средняя общеобразовательная школа №18 имени О. М-Д. Лопсана-Кендена г.Кызыла

«Рассмотрено»

Руководитель ШМО

Санаа /Санаа Ч.С./

протокол №1

от «29» августа 2024г

«Согласовано»

Заместитель директора по УВР

Хомушка /Хомушка Ч.Э./

Протокол № 1

от « 30 » августа 2024г

«Утверждено»

Директор школы

Иргит /Иргит А.Ю./

Приказ № 598.2-09

от « 30 » августа 2024г

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

внеурочной деятельности

«Торээн дылым делегейи»

8 «б», «в», «г», «д», «ж», «з», «и»

на 2024-2025 учебный год

Руководитель: Санаа Ч.С. Шожап М.В, Куулар А.К., Кужугет А.А., Иргит А.Ю.

г. Кызыл – 2024г

8 класс (34 шак)

Программаның кезээ	Тема	Шагы	Өөреникчинин ажил-чорудулгазы	Кичээлдин хевири	Өөредилгениң курлавырлары (парламал болгаш электроннуг хевирде)
Кирилде кичээл	Төрээн дылым – эртине-байлаам	1	Тыва дыл – чечен-мерген өгбелеривистин салгалдан салгалче дамчыдып берген эртинези, улустуң аас чогаалында, чечен чогаалдарда кадагалаттынган деп медресеп, тыва чоннуң төөгүзүн, культуразын шинчилеп өөрениринге тыва дылдың чугулазын билип алып	Кичээл-лекция	Өөредилге ному «Тыва дыл», 8 класс, Сөзүглелдер: www.tuvancorpus.ru
Синтаксис	Сөс каттыжышкыннарын ың тургузуунуң аайы-биле модельдери	2	Сөс каттыжышкынының холбааларын аңгылап билир, чугула сөзүнүң аайы-биле бөлүктөрүн тодарадыр. Сөс каттыжышкыннарының тургузуунуң аайы-биле модельдерин билир (д.а. + ч.а., с.а. + ч.а., ч.а. + ч.а., ч.а. + к.с., н. + к.с.) Сөзүглелден, домактардан сөс каттыжышкыннарын ушта бижиир, өзек болгаш чагырткан сөзүн тодарадыр. Сөс каттыжышкыннарының сайгарылгазын чорудар	Кичээл-быжыглаашкын Практиктиг кичээл	Өөредилге ному «Тыва дыл», 8 класс, Мергежилгелер чыындызы
Синтаксис	Домактарның тургузуунуң аайы-биле бөлүктери	3	Домактарның тургузуунуң аайы-биле бөлүүн тодарадыр. Бөдүүн домактарны, ийи чугула кижигүннүг домактарны танып билир.	Кичээл-быжыглаашкын	Өөредилге ному «Тыва дыл», 8 класс, Мергежилгелер

Синтаксис	Ийи чугула кежигүннүг домактарга катаптаашкын		Домактың чугула кезигүннерин, оларның кандыг чугаа кезектери-биле илереттингенин тодарадыр. Сөглекчиниң хевирлерин тодарадыр: кылыг сөстүг бөдүүн, кылыг сөстүг составтыг, ат сөстүг составтыг. Сөглекчиниң составында модальдыг сөстөрнүң домакка ужур-дуказын тайылбырлаар. Кол сөс биле сөглекчиниң аразынга бижик демдээн (тирени) салыр дүрүмнү билир. Делгеренгей эвес домактың синтаксистиг сайгарылгазын кылыр	Кичээл-катаптаашкын Практиктиг кичээл	чыындызы
	Домакты ийиги черге кежигүннер-биле делгередири	3	Домактың ийиги черге кезигүннерин тодарадып билир. Домактың ийиги черге кезигүннерин (дорт болгаш доора немелделер, тодарадылга болгаш капсырылга; үениң, туруштуң, кылдыныг аргазының, чылдагаанның болгаш сорулганың, хемчегниң байдалдарын) болгаш оларның кандыг чугаа кезектери-биле илереттингенин тодарадыр. Делгеренгей эвес домакты ийиги черге кежигүннер-биле делгередири. Делгеренгей домактың синтаксистиг сайгарылгазын кылыр	Кичээл-быжыглаашкын Практиктиг кичээл	Өөредилге ному «Тыва дыл», 8 класс, Мергежилгелер чыындызы
Чугаа	Чогаадыкчы ажыл.	1	Бердинген сөзүглелди номчуур,	Практиктиг кичээл	Сөзүглел

чорудулгазы. Чугаа культуразы	<i>Сөзүглел-биле ажыл</i>		онаалгаларын күүседир. Бөдүүн домактарның синтаксистиг сайгарылгазын кылыр, чугаа кезектерин айтыр, бижик демдектерин салыр. Сөөлгү домактан сөс каттыжыышкыннарын ушта бижиир, сайгарылгазын кылыр		
Синтаксис	Чаңгыс чугула кежигүннүг домактарның чугааның стильдериниң аайы- биле ажыглалы	3	Ийи чугула кежигүннүг домактардан чаңгыс чугула кежигүннүг домактарны ылгап билир. Сөзүглелден чаңгыс чугула кежигүннүг домактарны тывар, хевирлерин тодарадыр, чугааның стильдериниң аайы-биле оларның ажыглалын хайгаараар: сөглекчи хевирлиг (тодаргай арынның домак, тодаргай эвес арынның домак, арын чок) болгаш кол сөс хевирлиг (ат домаа) чаңгыс чугула кежигүннүг домактар. Сөзүглелге чаңгыс чугула кежигүннүг домактарның ужур-дузазын тодарадыр	Кичээл-быжыглаашкын Практиктиг кичээл	Өөредилге ному «Тыва дыл», 8 класс, Сөзүглелдер: www.tuvancorpus.ru Мергежилгелер чыындызы
Синтаксис	Диалогта долу болгаш долу эвес домактар	2	Долу болгаш долу эвес домактарны ылгаар. Сөзүглелдерде оларның ажыглалын хайгаараар. Домак сөстөрүн билир. Диалог тургузарынга долу болгаш долу эвес домактарны, домак сөстөрүн ажыглаар	Кичээл-быжыглаашкын Практиктиг кичээл	Өөредилге ному «Тыва дыл», 8 класс, Мергежилгелер чыындызы
Чугаа чорудулгазы. Чугаа культуразы	<i>Чогаадыкчы ажыл.</i> <i>Сөзүглел-биле ажыл</i>	1	Бердинген сөзүглел-биле ажылдаар. Ийи болгаш чаңгыс чугула кежигүннүг	Практиктиг кичээл	Сөзүглел

Синтаксис	Чаңгыс аймак кежигүннер-биле нарынчылтынган домактарга бижик демдектери		бөдүүн домактарның синтаксистиг сайгарылгазын кылыр, чугаа кезектерин айтыр.	Кичээл-быжыглаашкын Практиктиг кичээл	Өөрөдилге ному «Тыва дыл», 8 класс, Сөзүглелдер: www.tuvancorpus.ru
		2	Сөзүглелден нарынчылтынган домактарны тывар. Чаңгыс аймак кижигүннер-биле нарынчылтынган домактарны тодарадыр. Чаңгыс аймак кижигүннерлиг домактарга бижик демдектерин шын бижиир болгаш үн аянын сагыыр		
Чугаа чорудулгазы. Чугаа культуразы	<i>Надя Рушева – мөңгө чырыткы</i>	2	Салым-чаяанныг аныяк чурукчу Надежда Рушеваның чуртталгазы болгаш чогаадыкчы ажыл-ижи-биле таныжар. Дыңнадыглар белеткээр.	Кичээл-таныжылга/ Кичээл-экскурсия	Алдан-Маадыр аттыг национал музейге экскурсия Е. Т. Танова «Иениң салым-хуузу»
	<i>Чурук-биле ажыл: Надежда Рушеваның «Балет» темазынга чуруктары</i>		Башкының белеткээн айтырыгларынга даянып, чурукту топтап көөр, ооң дугайында чугааның планын тургузар, чурукка чогаадыг бижиир. Чаңгыс аймак кежигүннер-биле нарынчылтынган домактарны чогаадыгга ажыглаар	Чугаа сайырадылгазының кичээли	Надежда Рушеваның «Балет» темазынга чуруктары «О жизни самой юной художницы» (lyarder.livejournal.com /s/39362html)
Синтаксис	Тускайлаашкынның домакка уjur-дузазы	4	Тускайлаашкын деп чүл, ооң домакка ужур-дузазын катаптаар.	Кичээл-быжыглаашкын Практиктиг кичээл	Өөрөдилге ному «Тыва дыл», 8 класс,

	Нарынчылтыгган домактың синтаксистиг сайгарылгазы		Тускайлаан кежигүннер-биле (причастиелиг, деепричастиелиг, деңнелгелиг бөлүгүлелдер-биле; адалгалар, кирилде сөстөр, кирилде домактар-биле) нарынчылтыгган домактарны аңгылаар. Оларны кандыг сорулга-биле ажыглаанын тодарадыр. Нарынчылтыгган домактарга бижик демдектерин болгаш үн аянын сагыыр. Чечен чогаалга нарынчылтыгган домактарның ужур-дузанын тайылбырлаар, чогаал сөзүгүлелдеринден тывар. Оларны аас болгаш бижимел чугаага ажыглаар		Сөзүгүлелдер
	<i>Нарынчылтыгган домактарга билиглер хыналдазы</i>	1	Тестиниң онаалгаларын күүседир	Тести-биле ажыл	
Чугаа чорудулгазы. Чугаа культуразы	Чугааның янзылары болгаш хевирлери	3	Чугааның янзыларын (тоожуушкун, чурумал, угаап боданышкын) ылгаар. База чугааның хевирлерин (диалог, полилог, монолог) аңгылаар. Сөзүгүлелдерге даянып, чугааның янзыларын тургузар. Диалог, монолог, полилогтуң ажыглалын хаайгаараар, чугаазынга ажыглаар	Кичээл-быжыглаашкын Практиктиг кичээл	Өөредилге ному «Тыва дыл», 8 класс, Сөзүгүлелдер: www.tuvancorpus.ru
	Сөс каттыжышкыны болгаш бөдүүн	2	Өөрөнгөн темаларын катаптаар, янзы-бүрү ажылдың хевирлерин кытыр (ном-	Кичээл-катаптаашкын Практиктиг кичээл	Өөредилге ному «Тыва дыл», 8 класс,

	домактын хевирлеринге түңнел катаптаашкын		биле ажыл, сөзүглел-биле ажыл, аянныг номчулга, бот ажыл)		Сөзүглелдер
	<i>Чыл дургузунда өөренген темаларыңга олимпиада</i>	2	Олимпиаданың онаалгаларын күүседир, чыл дургузунда өөрөнгөн темаларыңга билиин хынаар	Хыналда кичээл	Олимпиаданың онаалгазын уругларның билииниң деңгелиниң аайы-биле башкы боду тургузуп алыр
	<i>Ажылдарның сайгарылгазы, частырыглар-биле ажыл</i>	1	Олимпиада ажылдарының сайгарылгазы, частырыглар-биле ажылдаар, дүрүмнерни катаптаар		
	<i>Түңнел кичээл</i>	1	8-ки класска өөрөнгөн темаларыңга катаптаашкын. Бөлүктерге ажылдаар, айтырыгларга харыылаар	Кичээл-викторина	